

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060104

DOM
2014-11-24
Stockholm

Mål nr
M 1859-14

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Östersunds tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2014-02-03 i mål nr M 86-13,
se bilaga

KLAGANDE

1. K J

2. L T

Ombud för 1 och 2: M W och M H A

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen i Västernorrlands län
871 86 Härnösand

2. Väktaren Vind AB, 556628-7578

Ombud för 2: M W

SAKEN

Uppförande och drift av 13 vindkraftverk vid Lill-Villflon i Ragunda kommun

Dok.Id 1173424

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen upphäver underinstansernas avgöranden och avvisar Väktaren Vind AB:s tillståndsansökan.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

K J och L T har yrkat i första hand att Mark- och miljööverdomstolen ska avvisa ansökan om tillstånd för uppförande och drift av vindkraftanläggningen vid Lill-Villflon. De har i andra hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska begränsa tillståndets omfattning till att inte omfatta verk nummer 6, 8, 10 och 13.

Väktaren Vind AB (bolaget) och **Länsstyrelsen i Västernorrlands län** (länsstyrelsen) har bestritt klagandenas yrkanden.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Parterna har i allt väsentligt åberopat samma omständigheter som vid mark- och miljödomstolen och därutöver anfört bl.a. följande.

K J och L T

Av samrådsredogörelsen kan det konstateras att annonseringar inte skett i någon tidning som finns i Jämtlands län. Bolaget har i detta avseende inte uppfyllt samrådskravet. Trots ett inledande förbigående hade bolaget möjlighet att uppfylla samrådskravet genom att direkt kontakta K J och L T. Så har inte skett. Bristerna vid genomförandet av samrådet har inte läkts under processen. K Js och L Ts vidtagna aktiviteter under processen kan inte anses ha tillgodosett deras intressen på det sätt som ett genomfört samrådsförfarande hade gjort. Det kan inte uteslutas att den omständigheten att K J och L T inte fått möjlighet att delta vid samrådet har påverkat deras möjligheter att framföra sina synpunkter. För det fall de hade beretts tillfälle att delta vid samrådet hade de fått möjlighet att ställa frågor kring ansökans omfattning och utformning vilket hade kunna föranleda ytterligare synpunkter än de som framförts på deras egna initiativ.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har i mark- och miljödomstolen yttrat sig och anfört att samråd borde ha ägt rum med dem eftersom de är rågrannar och därmed berörs av den sökta verksamheten. Det är bolagets ansvar i egenskap av sökande att hålla samråd.

Bolaget kan inte utgå från att K Js och L Ts närvaro vid ett styrelsemöte i vägsamfällighetsföreningen innebär att de uppfattade att de hade möjlighet att ställa frågor kring aktuell vindkraftetablering utan att det föregåtts av information om det tänkta projektet. Även om viss information om den tänkta etableringen lämnades vid det omnämnda mötet, kan det inte förutsättas att K J och L T tänkte på att lämna samlade synpunkter vid det tillfället. Samråd ska, helt oberoende av om ett område är utpekad som riksintresse för vindkraft, ske i god tid och i behövlig omfattning innan en ansökan om tillstånd görs och miljökonsekvensbeskrivning upprättas.

Bolaget

Har bolaget brustit i samrådet gentemot K J och L T är det förvisso olyckligt men i detta fall finns inte anledning att avvisa tillståndsansökan. Bristerna i samrådet, om de är av sådan art att de kan hindra tillståndet, ska i första hand leda till att prövningsmyndigheten meddelar kompletteringsföreläggande. Så har inte skett trots att det är ostridigt att klagandena påtalat sitt missnöje för länsstyrelsen i ett tidigt skede av tillståndsprocessen. Länsstyrelsens inaktivitet ska inte ligga bolaget till last utan får tolkas som att samrådsbrist inte förelegat eller varit försumbar. Det är orimligt i detta sena skede att avvisa ansökan endast på formell grund, utan möjlighet till rättelse. Det är inte heller möjligt eller behövligt att i detta skede avhjälpa bristen genom att hålla nytt samråd. Bristerna i samrådet är inte så omfattande att de enskilt kan ligga till grund för ett avvisande av ansökan. De invändningar som K J och L T har mot ansökan, utöver den påstådda samrådsbristen, är inte på något sätt så allvarliga att de kan komma att hindra att tillstånd meddelas.

K J och L T har haft tillfälle att framföra sina åsikter vid Fulltuvans vägsamfällighets styrelsemöte den 20 augusti 2012. Förvisso var det vid vägsamfällighetens styrelsemöte redan för sent med samråd men likväl hade klagandena möjlighet att lämna de synpunkter som de ansåg angelägna.

Den översiktsplan som utpekar området som riksintresse för vindbruk antogs år 2009 och föregicks av samråd, vilket visar att K J och L T måste varit medvetna om att vindkraft skulle etableras i området. Det skulle därför vara orimligt

att i detta sena skede ålägga bolaget att genomföra samråd med klagandena. Statskraft SCA Vind AB (SSVAB) har redan tillståndsprövat området i mål nr M 824-11 och då har klagandena inte invänt mot tillståndet.

Det saknas skäl att begränsa tillståndets omfattning. Det bestrids att genomförda ljudmätningar grundas på felaktiga förhållanden. Den faktiska beräkningen av ljudnivån har skett utifrån områdets verkliga förutsättningar oavsett höjdangivelse i mark- och miljödomstolens dom. Ljudnivån är under riktvärdet och Svanbergstorpet är varken permanent- eller fritidsboende, utan en raststuga enligt klagandes egen uppgift.

Bolaget vidhåller att det endast är i byggnationsfasen och nedmonteringsfasen som jakten kan komma att bli störd. Under övrig period anpassar sig djuren till befintliga verk. Området är klassat som riksintresse för vindkraft vilket medför att även om jakten på intilliggande fastighet kan bli störd är det något som fastighetsägaren får tåla, då det är fråga om underordnade enskilda intressen i förhållande till det överhängande allmänna intresset att producera förnybar el.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen hänvisar till tidigare lämnade yttranden och avstår från att lämna ytterligare synpunkter i målet.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Enligt 6 kap. 4 § miljöbalken ska den som avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd, samråda med bl.a. länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten, om verksamheten eller åtgärden kräver tillstånd eller beslut om tillåtlighet enligt miljöbalken eller föreskrifter som meddelats med stöd av balken. Med enskilda som kan antas bli särskilt berörda avses framförallt närboende (prop. 1997/98:45, del 2, s. 57).

Samrådet ska ske i god tid och i behövlig omfattning. Samrådet ska ske på ett mycket tidigt stadium, långt innan en ansökan och miljökonsekvensbeskrivning upprättas. Det tidiga samrådet är en viktig del i inledningen av den process som ska leda fram till ett

beslut i tillståndsfrågan. Kravet gäller generellt för all tillståndspliktig verksamhet enligt balken och ska avse både ansökan och miljökonsekvensbeskrivning (se ovan nämnda förarbeten).

K J och L T äger fastigheter som är belägna i direkt anslutning till X. De är därför berörda på det sätt som avses i nämnda bestämmelse. I likhet med mark- och miljödomstolen finner Mark- och miljööverdomstolen att samråd inte skett med K J och L T på sätt som föreskrivs.

Frågan i målet är om dessa brister ska leda till att ansökan avvisas eller om det är möjligt att i efterhand avhjälpa bristerna på ett sådant sätt att ansökan ändå kan prövas. Vid den bedömningen får en avvägning göras i det enskilda fallet, bl.a. med hänsyn till verksamhetens art och omfattning samt de allmänna och enskilda intressen som berörs (se bl.a. MÖD 2003:88).

I detta fall avser ansökan en vindkraftpark som inte är av begränsad omfattning. Även om området i sig är utpekad för vindbruk är verksamheten sådan att den typiskt sett föranleder synpunkter från berörda vad gäller framförallt verksamhetens omfattning, påverkan på omgivningen och den närmare placeringen av verken. K J och L T har i och för sig kunnat framföra synpunkter under överklagandeprocessen och deras synpunkter har blivit belysta i efterhand. De har dock gått miste om den möjlighet att på ett tidigt stadium påverka ansökan som kraven på samråd syftar till. Det kan inte uteslutas att de kunnat påverka etableringens närmare omfattning och utformning om ett samråd hade skett på korrekt sätt. Vid en samlad bedömning finner Mark- och miljööverdomstolen att de möjligheter som K J och L T haft att i efterhand lämna synpunkter på etableringen inte kan anses vara tillräckligt. Det har inte heller varit en framkomlig väg att genom förelägganden om komplettering avhjälpa bristerna i samrådet (jfr MÖD 2002:15).

Med hänsyn till det som anförts ska underinstansernas avgörande upphävas och ansökan avvisas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg, Eywor Helmenius och Margaretha Gistorp, referent, samt tekniska rådet Dag Ygland.

Föredragande har varit Carolina Andersson.

Rättelse/komplettering

Dom, 2014-02-03

Rättelse, 2014-02-07

Beslutat av: rådmannen Ingemar Olofsson

Domstolens dom 2014-02-03 rättas enligt 17 kap 15 § rättegångsbalken på sidan 12 i redogörelsen för de som deltagit i domstolens avgörande även särskilda ledamöterna Erik Marell och Nils Jonsson anges.

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-02-03
meddelad i
Östersund

Mål nr M 86-13

KLAGANDE

1. G B

2. K J

Ombud: T B

3. L T

MOTPART

1. Länsstyrelsen i Västernorrlands län
871 86 Härnösand

2. Väktaren Vind AB, 556628-7578

ÖVERKLAGAT BESLUT

Miljöprövningsdelegationens vid Länsstyrelsen i Västernorrlands län beslut
2012-11-26; ärendenr 551-6702-12, se **bilaga 1**

SAKEN

Uppförande och drift av 13 vindkraftverk vid Ragunda Lill-Villflon

BESLUT

1. Mark- och miljödomstolen avvisar G Bs överklagande.
 2. Mark- och miljödomstolen lämnar övriga överklagen utan bifall.
-

Dok.Id 188828

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 708 831 28 Östersund	Storgatan 6	063-15 06 00 E-post: mmd.ostersund@dom.se	063-15 06 88	måndag – fredag 08:00-16:00

YRKANDEN

G B har, som det får förstås, yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva det överklagade beslutet och avslå ansökan om tillstånd.

K J (som efter att ha förvärvat fastigheterna Y och

Yy har övertagit I-M Js talan) och L T har yrkat i första hand att det överklagade beslutet ska omprövas och ändras så att tillstånd ej beviljas och i andra hand dels att antalet verk minskas med borttagande av verk 6, 8, 10 och 13, dels att tillståndets giltighetstid ska minska till 30 år samt dels att den högsta tillåtna ljudnivån ska vara 35 dB(A).

Väktaren Vind AB (nedan Väktaren) har yrkat att G Bs överklagande i första hand ska avvisas, i andra hand avslås samt att K Js och L Ts överklagande ska avslås.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har bestritt bifall till överklagandena.

UTVECKLING AV TALAN M.M.

G B har som grund för sin talan anfört i huvudsak följande. Hon anser sig vara taleberättigad då hon är berörd genom att hon från sin fastighet kommer att både se och höra de aktuella vindkraftverken. Eftersom Mark- och miljööverdom-stolen beslutat att SCA/Statkraft inte får bygga mer än 40 vindkraftverk i området ifrågasätter hon hur Väktaren kan beviljas tillstånd att bygga alldeles i närheten. Den vanliga människans rätt till friluftsliv och rekreation kommer att störas av massor av vindkraftverk genom skuggbildning, buller, blinkande ljus och förstörd utsikt. Idag är det knäpptyst i byn varför även buller som understiger 40 dB(A) kommer att vara störande. Även miljön och djurlivet i området kommer att påverkas negativt. I motsats till vad som står i det överklagade beslutet har både ren och fladdermöss nyligen observerats i området.

K J och L T har som grund för sin talan anfört i huvudsak följande. Väktaren har inte kontaktat dem för lagstagdat samråd, utan har tydligen

ansett att det var tillräckligt med en annons i Tidningen Ångermanland och ett anslag i en liten avlägsen by i en annan kommun i ett annat län. Att en annan verksamhetsutövare fått tillstånd för vindkraftsetablering i närheten innebär inte per automatik att även Väktaren ska få det, utan dess ansökan ska prövas utifrån sina egna meriter.

Släkten J har under de senaste 100 åren ägt och nyttjat sina marker. Såväl Svanbergstorpet som Fäbodstugan på Långnåset har ett kulturhistoriskt värde som riskerar att gå förlorat genom vindkraftsetableringen. Deras markägarrättigheter i form av friluftsliv och jakt i orörd natur kommer att påverkas negativt av etableringen. De bedriver miljöcertifierat skogsbruk, vilket ställer höga krav på miljöhänsyn. Dessa krav kommer inte att vara möjliga att uppfylla om vindkraftverken placeras så nära deras fastigheter som Väktaren har ansökt om.

Ansökan är behäftad med en rad brister och miljöprövningsdelegationen har fattat beslut på ett undermåligt underlag. Det saknas bullervärden för Svanbergstorpet och Fäbodstugan i kompletteringen till miljökonsekvensbeskrivningen (MKB). Ej heller har någon beräkning av lågfrekvent buller gjorts. Det saknas uppgifter om hur den kumulativa effekten av ljuset och den elektromagnetiska strålningen från samtliga åtta vindkraftparker kommer att skärmassas av. Det saknas uppgifter om hur Väktaren kan säkerställa att ingen kommer till skada samt att skogsbrand ej utbryter vid ett haveri. Ej heller finns några uppgifter om huruvida verken kommer att framkalla markvibrationer, eller hur ekosystemet Länglingen med dess hydrologi kommer att påverkas av placeringen av verk 7 och 8. De ifrågasätter att bullernivån verkligen kommer att understiga 40 dB(A) vid Svanbergstorpet och Fäbodstugan samt att skuggbildningen inte kommer att överskrida tillåtet gränsvärde. Deras fastigheter ligger inom riskområdet för iskast från vindkraftverken och det kan inte anses tillräckligt att endast sätta upp varningsskyltar. Tillståndet till SSVAB:s angränsande anläggning har 30 år som giltighetstid och 35 db(A) som högsta tilltåna ljudnivå. Väktarens anläggning bör omfattas av samma villkor.

Väktaren, som saknade F-skattesedel fram till den 25 april 2013, saknar ekonomiska förutsättningar att för egen del bygga anläggningen och ingår i en koncernstruktur som inte ger ett seriöst intryck. Ägarnas affärsidé är att sälja tillstånd till andra verksamhetsutövare vilket bidrar till osäkerhet kring projektet. Kungliga Vetenskapsakademien har uttalat sig om det okloka i en fortsatt vindkraftsutbyggnad och professor E S om dess påverkan på avfolkningen av glesbygden.

Väktaren har till utvecklande av sin inställning anfört i huvudsak följande. G Bs fastighet Z är belägen 3,1 km från närmaste vindkraft-verk. Av rättspraxis framgår att en klagande som bor cirka 1 580 meter från ett planerat vindkraftverk inte är att anse som berörd på ett sådant sätt att han har rätt att överklaga ett beslut om bygglov för vindkraftverket. Enbart det faktum att ett planerat vindkraftverk kommer att vara synligt från en fastighet medför inte talerätt för fastighetsägaren.

För det fall att G B ska anses ha talerätt hävdar bolaget att området är utpekad som riksintresse för vindkraft och som område för vindkraft i kommunens översiktsplan. Platsen för vindkraftverken är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Av MKB:n framgår att någon direkt skadlig inverkan på djurlivet i stort inte anses upp-komma av den planerade vindkraftparken. Av praxis framgår att buller under gräns-värdet om 40 dB(A) inte har ansetts ha sådan negativ påverkan på människors hälsa att det finns skäl att vägra tillstånd. De kumulativa effekterna av den planerade vindkraftsetableringen och tidigare etableringar är bedömda av miljöprövningsdelegationen, baserat på Väktarens MKB.

Beträffande det som familjerna J och T anfört: För att förstå samråds-processen är det nödvändigt att förklara historiken kring området/projektet.

År 2006 startade Ragunda kommun en process för att ta fram ett tillägg till översiktsplanen. En arbetsgrupp tillsattes vilken samarbetade med en lokal referensgrupp med deltagare från Bispgården, Borgvattnet, Fullsjön, Köttsjön och Stugun.

Samråd om planarbetet hölls år 2008 och en utställning presenterades i början av år 2009. Det fanns då möjlighet att ta del av arbetsmaterialet och komma med synpunkter innan planen slutligt antogs av Ragunda kommun år 2009. Det nu aktuella projektet ligger inom området för översiktsplanen. Området ingår även i ett riksintresseområde för vindkraft, och det har funnits möjlighet att överklaga under processen med framtagande av detta område. SSVAB (Statkraft/SCA) har annonserat och hållit samråd om att få bygga vindkraft i området Lill-Villflon, vilket även godkänts av Mark- och miljööverdomstolen. Därmed blev området lagakraftvunnet med SSVAB som verksamhetsutövare. SSVAB hade emellertid inte något avtal med markägaren för Lill-Villflon, vilket Väktaren har. Väktaren hade laglig rätt att efter skrivelse till tillståndsmyndigheten och i samförstånd med SSVAB överta tillståndet för området, men valde att ansöka om tillstånd för att bli godkänd som verksamhetsutövare för området. Det samråd som Väktaren låtit genomföra annonserades i Tidningen Ångermanland och genom anslag i Fullsjö by. Projektet ligger i omedelbar anslutning till Västernorrlands län.

Väktaren har åtagit sig att stänga av vindkraftverken för det fall att skuggbildningen vid bostäder överstiger 8 timmar per år. Exakt vilken teknik som används för skuggavskärmning beslutas i samband med att vindkraftverken köps in, i syfte att kunna använda bästa tillgängliga teknik. Av kompletterande ljudberäkningar för Svantorpet framgår att ljudnivån för Svanbergstorpet uppgår till 37 dB(A), vilket är inom det gränsvärde om 40 dB(A) som följer av praxis och Boverkets rekommendationer. Det finns inga särskilda omständigheter som talar för att frångå det normala gränsvärdet. Det saknas vetenskapliga belegg för att lågfrekvent buller skulle utgöra en allvarlig hälsorisk för människor. Hur avskärmningen av hindersbelysningen kommer att ske framgår av MKB:n och är dessutom en fråga som regleras av Trafikverkets föreskrifter.

Projektområdet är justerat så att det inte till någon del inkräktar på Js eller Ts fastigheter. Det väsentliga är emellertid inte projektområdet utan verkens positionering, vilken aldrig inkräktat på deras fastigheter. Det finns inte något krav på att det ska finnas någon visst säkerhetsavsänd till angränsande fastigheter utan

det är tillräckligt att varningsskyltar finns, vilket Väktaren kommer att sätta upp. Vindkraftverken kommer att förses med avisningsutrustning för att minska riskerna för iskast.

De vindkraftverk som Väktaren avser att köpa in kommer att vara CE-märkta och därigenom ansvarar tillverkaren/importören för att de uppfyller lagstiftningens krav på produktsäkerhet. Väktaren har inte någonstans blivit uppmärksam på att vindkraftverken skulle orsaka markvibrationer. Elektromagnetisk strålning från luftledning och ställverk är obetydlig och kommer att begränsas enligt gängse praxis. Väktaren kommer i största möjligaste mån att förlägga dessa på behörigt avstånd från bebyggelse.

Det saknas skäl att i tillståndet föreskriva hur vägdragningen mellan verk 7 och 8 ska äga rum, då det är fullt tillräckligt att denna fråga överläts till tillsynsmyndigheten och Väktaren. Praxis beträffande tidsbegränsning av tillstånd varierar. Vindkraftverken har en livslängd på 25-35 år och då det behövs tid för återställande av marken är 35 år en rimlig tidsrymd.

Det finns inga belägg för påståendet att det skulle vara omöjligt att bedriva miljöcertifierat skogsbruk till följd av att Väktaren uppför vindkraftverk på en närliggande fastighet. Ej heller har vindkraftetableringen någon större påverkan på kulturmiljön, då den kommer att hålla sig inom de gränsvärden för buller och skuggbildning som finns.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har till utveckling av sin inställning anfört i huvudsak att miljöprövningsdelegationen gjort en korrekt bedömning och att klagandena inte tillfört några nya omständigheter vid mark- och miljödomstolen som föranleder någon annan bedömning.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har anfört att samråd borde ha ägt rum med I-M J och L T då de är rågrannar och därmed berörs av

verksamheten. Det framgår inte av samrådsredogörelsen att annonsering om samrådsmötet i Lungsjön skett i de tidningar som finns i Jämtlands län.

DOMSKÄL

G Bs överklagande

Enligt 16 kap. 12 § 1 stycket 1 p. miljöbalken får överklagbara beslut överklagas av den som beslutet angår om avgörandet har gått honom eller henne emot. Beträffande den närmare innebörden av att beslutet angår den klagande, har Högsta domstolen uttalat att det krävs att den klagande riskerar att tillfogas skada eller utsättas för annan olägenhet genom den verksamhet för vilken tillstånd söks, att risken rör ett av rättsordningen skyddat intresse och att den inte är enbart teoretisk eller obetydlig (se rättsfallet NJA 2004 s. 590). Miljööverdomstolen har därefter uttalat att påverkan av landskapsbilden i kombination med risk för skuggbildning, solblink och buller från vindkraftverk kan medföra att en fastighetsägare tillerkänns klagorätt (se rättsfallet MÖD 2005:33). Enbart det faktum att ett vindkraftverk påverkar landskapsbilden medför inte att fastighetsägaren har rätt att överklaga (se NJA 2012 s. 921 och MÖD 2006:66).

Av de till ansökan bifogade handlingar framgår att G Bs fastighet inte beräknas ligga inom områdena för skuggbildning eller buller. Enbart det faktum att hon från sin fastighet kommer att kunna se vindkraftverken medför i enlighet med ovanstående inte att hon anses berörd på sådant sätt att hon har rätt att överklaga miljöprövningsdelegationens beslut. Med hänsyn härtill och då några andra omständigheter som kan grunda rätt för henne att överklaga inte har framkommit, ska hennes överklagande avvisas.

K J och L Ts överklagande

Frågan om bristande samråd

Mark- och miljödomstolen noterar att frågan om brister i samrådsförfarandet anförts av K J och L T även inför miljöprövningsdelegationen under anförande av att Väktaren inte tagit direkt kontakt med och att kallelse till det samrådsmöte som hållits har endast skett genom annonsering i Tidningen Ångerman-

land och anslag i Fullsjö by. Delegationen synes inte ha uttryckligt behandlat deras invändningar i denna del. Delegationen har dock konstaterat att miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller de i miljöbalken angivna kraven.

Av 6 kap. 4 § 1 stycket 1-2 pp. och 2 st. miljöbalken följer att den som avser att bedriva en verksamhet av i detta mål aktuellt slag, ska samråda med dels länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten, och dels (under vissa förutsättningar även) övriga berörda statliga myndigheter, kommuner, organisationer och allmänhet. Av bestämmelsens förarbeten framgår att de enskilda som kan antas bli särskilt berörda framför allt är närboende (se prop. 1997/98:45 del 2 s. 57).

Några närmare formföreskrifter om hur berörda enskilda ska underrättas finns inte i miljöbalken. Att kalla dem till ett samrådsmöte genom ett anslag eller annonsera i tidningar kan, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, i och för sig vara en tillräcklig åtgärd. En förutsättning för annonsering är att det sker i en tidning som har en spridning av någon betydenhet bland de särskilt berörda. Det ligger nära till hands att söka ledning i 3 § lagen (1977:654) om kungörande i mål och ärenden hos myndighet m.m. Enligt detta lagrum krävs att en lokal dagstidning ska beräknas ha en spridning till minst fem procent av hushållen i orten, alternativt femtio procent av hushållen i viss kommun inom det berörda området. Av Presstödsnämndens dagstidningsförteckning för år 2009 framgår att Tidningen Ångermanland inte har sådan spridning inom Ragunda kommun.

K Js och L Ts skogsfastigheter gränsar till det planerade eta-bleringsområdet, och de omfattas därför redan i denna egenskap av den krets av enskilda med vilka samråd ska ske. Eftersom deras fastigheter, såvitt framgår av handlingarna i målet, synes sakna brukningscentra i närheten av Fullsjö by, kan kallelse genom anslag i nämnda by inte anses som tillräcklig åtgärd för under-rättelse till dem. Mark- och miljödomstolen anser därför att samråd inte skett på sätt som anges i 6 kap. 4 § miljöbalken med K J och L T.

Samråd synes i övrigt ha skett med de övriga myndigheter etc. som kan anses berörda. Vid bedömningen av om – och i så fall hur – ovan nämnd brist avseende två enskilda sakägare påverkar prövningen av tillståndsansökan kan till en början åter erinras om att förevarande typ av ansökningar ska föregås av samråd med alla inom ovan angiven samrådsrets. För att samrådet ska fylla sin funktion måste det dessutom ske på ett tidigt stadium innan några lösningar har gjorts beträffande lokalisering och utformning eller projektet i övrigt fått en mera bestämd utformning. Det ska ske i god tid innan ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen upprättats. Brister i dessa delar ska i första hand föranleda kompletteringsföreläggande från prövningsmyndigheten, jfr 19 kap. 5 § och 22 kap. 2 § miljöbalken. Kompletteringsbehovet kan variera med hänsyn till framförallt verksamhetens art och omfattning samt de enskilda intressen som berörs (se rättsfallet MÖD 2003:88). I den mån sökanden inte följer ett sådant föreläggande eller bristerna är av allvarlig art ska ansökan avvisas. Endast i undantagsfall bör dock komma i fråga att en domstol eller myndighet avvisar en ansökan utan att först ha förelagt sökanden att avhjälpa eventuella brister (se rättsfallet MÖD 2002:15). Mark- och miljööverdomstolen har i dom den 23 augusti 2013, mål nr M 10072-12, som för övrigt också avsåg frågan om tillstånd till en vindkraftspark, ansett att bristande samrådsunderlag till de närboende inte var skäl att på sådan grund avslå eller avvisa ansökan.

Mark- och miljödomstolen gör den bedömningen att bristande samråd med någon eller några som ingår i ovan angiven samrådsrets inte alltid behöver leda till avvisning; en avvägning får i göras i det enskilda fallet av huruvida utformningen av en ansökt verksamhet skulle ha kunna bli annorlunda eller i vart fall bättre kunna tillgodose intressen hos den eller dem där samråd inte skett, om även de beretts möjlighet att delta i samrådet jämfört med att deras synpunkter kommer under beaktande först hos berörd prövningsmyndighet.

I förevarande fall rör det sig om en gruppstation för vindkraft med maximalt 13 stycken verk i ett kuperat berg- och skogsområde med frekvent förekommande våtmarker. K Js och L Ts respektive fastigheter är också

skogsfastigheter. De har motsatt sig den planerade etableringen och har anfört ett stort antal omständigheter som grund för sin inställning hänförliga till bl.a.

- a) närheten till fritidshus på Y (Svanbergstorpet, beläget ca 1,4 km från närmaste vindkraftverk, respektive fäbodstugan på Långnäset i sjön Länglingen, beläget ca 1 000 m från närmaste vindkraftverk) och den påverkan genom buller, skuggor, lågfrekventa ljud och försämrade landskapsbild som kan förväntas ske vid vistelse på och i närheten av dessa hus,
- b) påverkan genom buller, skuggor, lågfrekventa ljud och försämrade landskapsbild som kan förväntas ske vid vistelse på fastigheterna i övrigt,
- c) påverkan på deras fastigheter i övrigt (jakt, skogsverksamhet, vägar, naturvärden etc.), och
- d) vissa allmänna synpunkter.

Mark- och miljödomstolen anser beträffande punkterna a) och c) ovan att Väktaren till miljöprövningsdelegationen ingivit kompletterande utredning och gjort ändringar i tillståndsansökan i sådan omfattning att dels K Js enskilda intresse i egenskap av närboende och den inverkan som den ansökta gruppstationen kan antas medföra vid vistelse på fritidshuset, såsom bl.a. buller, skuggor och lågfrekventa ljud etc., och dels såväl K Js som L Ts synpunkter om påverkan på respektive fastigheter blivit tillräckligt belysta. Beträffande synpunkter hänförliga till punkterna b) och d) ovan anser domstolen att dessa omständigheter är av sådan art som typiskt sett får anses ingå i den allmänna bedömningen av bl.a. miljökonsekvensbeskrivningen; bristande samråd gentemot någon eller några enskilda sakägare, kan – för det fall samråd i övrigt skett på sätt som anges i miljöbalken – inte utgöra hinder för den fortsatta prövningen.

Vid ovan redovisad bedömning saknas det således skäl att avslå eller avvisa ansökan på nu angivna grunder.

Prövning i sak

Mark- och miljödomstolen delar miljöprövningsdelegationens bedömning med följande tillägg.

Vad först gäller frågan om gruppstationens inverkan såvitt avser möjligheterna till vistelse på Svanbergstorpet och fäbodstugan (båda på Y) framgår att anläggningsområdet för den planerade gruppstationen ligger på en höjd av ca 500 – 525 möh. Såväl Svanbergstorpet som fäbodstugan på Långnäset i sjön Länglingen bedöms ligga på höjder understigande 400 möh och på ett avstånd om ca 1,4 km respektive 1 000 m från närmaste vindkraftverk. Dessa avstånd överensstämmer med de riktlinjer som angivits i Ragunda kommuns översiktsplan (Tillägg till översiktsplan 2006) om skyddsavstånd till bl.a. närmaste fritidsboende. Domstolen bedömer att påverkan genom buller och skuggbildning på fritidshusen kommer att understiga de nivåer som anges i tillståndet och som i praxis anses acceptabla för vindkraftverk (40 dB(A) respektive åtta timmar per år alternativt 30 minuter per dag). Det saknas anledning att i detta fall förordna om en lägre ljudnivå om 35 dB(A) vid bostads- och fritidshus, såom klagandena yrkat, med hänsyn till bl.a. att det i översiktsplanen inte framgår att det är ett område där låga ljudnivåer utgör en särskild kvalité.

Vad klagandena anfört om försämrad landskapsbild kan med hänsyn till vad som anförts ovan i anslutning till domstolens prövning av G Bs överklagande inte vinna beaktande.

Det saknas anledning anta att lågfrekventa ljud eller eventuella markvibrationer skulle kunna medföra beaktansvärd olägenhet för någon som vistas på klagandenas fastigheter.

Vad gäller frågan om tidsbegränsning av tillståndet framgår av rättspraxis att tillståndstiden brukar variera mellan 30 och 35 år. Mark- och miljödomstolen finner ej anledning att frångå miljöprövningsdelegationens bedömning i denna del. Vad klagandena i övrigt anfört om möjligheterna att på de egna fastigheterna bl.a. bedriva jakt och skogsbruk samt utöva sin fritid föranleder inte till heller till annan bedömning.

Överklagandena ska således avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se **bilaga 2** (DV427)

Överklagande senast den 24 februari 2014. Prövningstillstånd krävs.

På mark- och miljödomstolens vägnar

Ingemar Olofsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Ingemar Olofsson, ordförande, och tekniska rådet Lars Edlund. Föredragande har varit beredningsjuristen Raymond Nordin Morard.